

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 6.10.61 / תע' יחיד / גלריה "צ'רמרינסקי" / תל-אביב

תערוכתו הנוכחית של פרחי מוכיחה שלא תמיד מביאה השהייה באירופה תוצאות רצויות. מכול דברי החדשנות לשמה בא על ביטויו הפעם אצל פרחי, והמצער בדבר הוא, שלפרחי אין כל צורך בחדשנות כזו. בתערוכתו הקודמת, שנערכה לפני שנה, הציג סדרה של נופים בתהליך איון, שהמקשר הכללי ביניהם היה התוכן. בלשון אחרת: התוכן הוא שהצדיק את האלמנטים הצורניים והצבעוניים וביניהם אף כמה שלא היו מוצדקים במלואם מבחינה ציורית. ניתן לצפות שפרחי ינסה להעמיק את המבנה הציורי על ידי השמטת הפרטים שהיו מוצדקים אך ורק ע"י התוכן, ובמקומם יציב אלמנטים מקבילים, ציוריים. ואמנם בשניים-שלושה מציוריו בתערוכה הנוכחית עושה פרחי צעד לקראת העמקה כזאת. אחד האלמנטים הפחות מוצדקים מבחינה ציורית היו העצים והציפורים שהתגנבו לציוריו בתערוכה הקודמת, ובתערוכה זו הם נעלמים במספר ציורים. כאמור, עצים וציפורים אלה קיבלו משמעות רק מהתוכן ולא מהפיתוח הציורי, והמשכתם תורמת, מבחינה זו, לשלמות ולאורגניות של אותם ציורים. דא עקא, שציורים אלה הם מיעוט בלבד בתערוכה עתה. ברוב הציורים משתמש פרחי הפעם בהמצאה שהינה טכנית בעיקרה. אמנם, אפשר למצוא בדוחק הצדקה של תוכן לשימוש של "מסגרת בתוך מסגרת" אך בוודאי שאין לכך כל הצדקה צורנית-ציורית. מבנה "המסגרת בתוך מסגרת" אינו נובע כלל מהתפתחות הציור עצמו ובסיכומו של דבר משמש הוא בעיקר כאפקט-אסטטי, שגם הוא אינו אורגני.

צר לראות שפרחי, בשאיפתו לחדש מתערוכה לתערוכה, נכנס למבוי המרחיקו מהעמקת התכנים הליריים.

שמואל רעיוני

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 6.10.61 / תע' יחיד / גלריה "יהודית" / תל-אביב

כשהופיע בארה"ב ג'קסון פולוק עם סגנון ציורו המופשט-אקספרסיוניסטי בתחילת שנות הארבעים, היווה ציורו מהפכה זוטא בעולם האמנות של ארה"ב. ציורו הטאיסטי הגיע גם לאירופה, אך לא נמצאו ציירים שפיתחו את סגנונו, אם מפני שפולוק מיצה את אפשרות "ציור התנועה" המיוחד לו ואם מחמת המגבלות הבנייניות של גישה זו. שמואל רעיוני משתמש כמעט בכל ציוריו בשיטת "ציור התנועה" של פולוק, אלא שהוא עושה זאת בלי לרדת לסוף משמעותה של גישה ציור זו, וכך מופיעים בציוריו אלמנטים נוספים חרים לרוח "ציור התנועה". אלמנטים נוספים אלה אינם מתקשרים בשום פנים ואופן עם סגנון "ציור התנועה" ואינם מאפשרים יצירת מחבר אורגני אחד. במספר ציורים, כגון "חגיגה", כמעט

שרעיוני מגיע למשהו הדומה לג'קסון פולוק, אלא שרעיוני מוסיף מספר גושי עץ מודבקים, שאין להם כל קשר עם המבנה הציורי ואין לדעת מה בדיוק תפקידם בציור. בציורים אחרים נשארת נטיפת הצבע דר-מימדית לחלוטין, דבר שהוא אפקט נעים כשלעצמו, אך חסר חשיבות מבחינה ציורית עד שאפילו רעיוני עצמו חש, כנראה, ש"משהו חסר" בציורו והוא מנסה להיעזר באפקטים נוספים כמו נקודות אדומות וירוקות ששוב אין להן הצדקה ציורית סבירה והן נשארות בגדר אפקט בלבד.

אי ההסתפקות בתוצאה של האפקט מ"ציור התנועה" היא טבעית לגמרי במקרה זה, מאחר שאין רעיוני מצליח אפילו פעם אחת לבנות "ציור תנועה" כהלכה. גם אילו היה מצליח, היה זה אפיגון של ג'קסון פולוק.

לרעיוני יש, כמסתבר, רגשות אל החומרים החדשים המופיעים בציור החדש בשנים האחרונות. אפשר למצוא בתערוכתו גם ניסוי ל"ציור התנועה", אך כל הניסיונות הללו אינם מגיעים לכלל גיבוש צורני. נדמה שאת החסר יש לחפש לא בטכניקות החדשות והקוסמות לצייר, אלא בחוסר נקודת מבט אישית-ציורית אצל רעיוני. כל זמן שאין זווית מבט אישית כזו, לא יגיעו האקספרימנטים, עד כמה שיהיו מעניינים כשלעצמם, לכלל שלמות ציורית.

חנה מגד

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 13.10.61 / תע' יחיד / גלריה "דוגית" / תל-אביב

חנה מגד מגישה תערוכת גוואשים נאה, פרי ביכורים של מכחולה. כבר בתערוכה זו אפשר לראות שהציירת בוחרת בדרך הקשה.

ייתכן שגישתה שואבת מהפסיפסים אותם היא מרבה לעשות; אך התוצאה ציורית טהורה והבעיות העומדות לפניו בגישה המבנית-צבעונית, קשות במיוחד. סגנון זה, שבו משמש הכתם הצורני-צבעוני כיחידת מבנה ראשונית, מחייב דיוק רב בפיתוח המבנה ווירטואוזיות צבעונית. לא תמיד מצליחה חנה מגד לעמוד בדרישות אלה, וכתוצאה מכך נעדרים בציורה הטהורה והצלילות הדרושים. ציורה ספונטני, וזהו, ללא ספק, מעלה חשובה, אלא שתוך כדי ספונטניות זו נפגמים, לעיתים האחידות והערך המלא של כל כתם במערך הכללי.

לא תמיד משכנע גם קשר הגומלין בין המערך הכתמי לבין הרקע, שברוב המקרים הינו חד-צבעוני. בעוד המערך הכתמי בנוי בתפיסת מרחב והינו תלת-מימדי בעיקרו, הרי שהמשטח כמעט לגמרי דר-מימדי והקישור ביניהם אינו אורגני עד כדי שיהיה הרקע "מרחב מחיה" הגיוני (מבחינה ציורית) למבנה הציורי המרכזי. מסתבר שגם הציירת חשה בכך והיא מנסה לפתור בעיה זו ע"י השארת קווי מתאר רשמיים או ע"י שימוש בצבעים נייטרליים כגון אפור. במקרים אלה נשארים הצבעים הנייטרליים במשמעותם הברורה - לא באתנחתא